

Kärsimys.

(Nuorisonlehteen Elia).

— No mutta, eihän Niemelällä ole aavistustakaan koko historiasta!

Niin opettaja kylmäkiskoisesti oli huudahtanut, kun Aarno ei muistanut luetella Persian kuninkaita ja niiden hallitusvuosia oikeassa järjestyksessä. Päälle päätteeksi oli sitten jättänyt vanhan ja keski-ajan historian uudestaan tenteerattavaksi.

Jos Aarno olisi ollut arka kunniastaan, olisi hän varmaan suuttunut yhtä paljon kuin hävennyt. Sillä kun luokan „secundus“ saa laiskanläksyn, niin se herättää huomiota, jopa nauruakin; hänen maineensa ei ole olosuhteista riippumaton niinkuin „ultimuksen“. Vaan Aarno ei ollut kunnianhimoinen, ei ainakaan historian suhteen eikä hänen muuten tarvinnut pelätä pilkkaakaan. Suljettu ja yksinäisyyttä rakastava kuin hän oli, ei hänellä ollut ystäviä koulutoveriensa joukossa — eikä myöskään vihamiehiä. Tiesihän jokainen, että saa ystävällisen ja kohteliaan vastauksen tuolta rauhan mieheltä, jos kysymyksen tekee; tiesipä myös, ettei kukaan ollut alttiimpi neuvomaan ja auttamaan mikäli taisi, kuin Niemelä. Itse asiassa toverit häntä konnioittivat. Se selvästi näkyi siitä, etteivät olleet huomaavinansakaan, kun opettaja ej hyväksynyt Aarnoa ensi tentissä.

Mutta tuon nuorukaisen hienot, miellyttävät kasvonpiirteet olivat yhtä kaikki täynnä synkkyyttä ja surua, kun hän hiljaa kulki kotia päin. Pää oli kallellaan ja silmät tuijottivat maahan, mistä lumi suli minkä ehti kevätauringon säteistä. Luonto valmistui vastaanottamaan onnen ja vapauden päiviä, vaan ei Aarno ottanut osaa sen iloon. Hänestä vaan elämä tuntui niin raskaalta.

Miksi? Siksi että tämänpäiväinen tapaus oli koskettanut Aarnon sydämessä vanhaa kärsimyksen kieltä, joka nykyään oli vaiennut, kun mielikuvitus liikkui lähestyvän ylioppilaselämän vapaudessa. Opettajan äänessä oli ollut jotakin kovaa, sydämetöntä, joka hämmästytti ja suretti Aarnoa. Tuntui siltä, kuin opettajan kärsivällisyys olisi loppunut, kuin kauvan kytentyn viha olisi purkautunut ilmi. Niinkö Aarno siis oli hänestä erehtynyt, luullessaan, että opettajansa vähitellen oli alkanut pitää hänestä ja antaa arvoa hänen hyväälle tahdollleen ja ahkeruudelleen, jos kohta Aarnolla ei ollutkaan historiallista „ymmärrystä“? Eivätkö oppilaat ihmisinä olleet minkää narvoisia opettajien silmissä? Tiedon ja ymmärryksen määräkö se oli mittapuuna näiden rakkautelle?... Ja Aarno, joka sydäimestään rakasti ja kunnioitti ja kaipasi vastarakkautta! Eikö opettaja sitä huomannut, vaan halveksiko hän semmoista pyrkimystä? Hänen tähtensä hän Aarno oli koettanut voittaa vastenmielisyytensä historiaa kohtaan — historia, joka oli kauhein aineista. Mitä häntä miellytti, mitä hyödytti nuo alituiset sodat ja rauhanpääatöket, nuo ilkeät ihmiset! Levätkööt rauhassa ja miettikööt pahoja tekojaan. Mennyt oli mennyttä, nyt eletään nykyisyydessä...

Ylpeyden henki nousi Aarnossa. Mitä auttaa olla hyvä, kun kiittämättömyyttä saapi palkakseen! Vieläkö hän huolisi kestää tätä kurjaa orjan elämää?

Yhäkö hän vaan lukisi ja lukisi ja täyttäisi päänsä kaiken maailman tyhmyyksillä? Toista vuotta häntä jo koulunkäynti oli vaivannut. Nuo latinat ja historiat ja dogmatiikat ja geometriat ja trigonometriat! Oi, kuin kaikki oli tyhjää ja kuollutta... Istua tunnit tuolillaan kuin vankihuoneessa ja tuntea, kuinka oppilaat ja opettajat huokaavat julmaa täytymystä ja odottavat hetkeä, jolloin kello soi. Eikä tulla siitä sen viisaammaksi! Muutamia historiallisia faktoja, muutamia logiikan sääntöjä ja koko joukko latinan kielen säännöttömyyksiä päässä — ja ihmisten seuroissa tyhmä ja tietämätön kuin oisi synnystään mykkä... Ei! Hän ei enään tätä kärsinyt. Pois kaikki kahleet, pois — ja ulos vapauteen!...

— Antakai viisi penniä, hyvä herra, kuului kaino, rukoileva ääni. Aarno kavahti unelmistaan. „Vai kärsit sinäkin... No, kärsi vaan, et sinä niin paljon kärsi kuin minä“, hän ajatteli, kun näki kalpean, ryysyisiin puetun pikku tytön, ja oli mennä ohitse.

— Hyvä herra, että saan leipää, valitti ääni uudestaan. Aarno säpsähti. Miltei vasten tahtoaan hän kääntyi ja lähestyi tyttöä.

— Oletko ilman leipää? Hän kysyi miettiväisesti, ikäänkuin olisi unta nähnyt.

— Olen. Äidiltä loppui leipä eilen, ja minun on niin nälkä, niin nälkä,...

Jokin pisti Aarnon rinnassa ja hän katsahti alas lapseen. Kalpeat, laihat, vanhannäköiset kasvat ja suuret siniset silmät, jotka arasti kohtasivat Aarnon katsetta. Ei ne valehdelleet.

— Kas tässä on kymmenen penniä. Enempää mulla ei ole. Syö, syö, lapsi rukka!

Ja Aarno riensi tiehensä, näkemättä pikku kerjäläisen syvää niausta ja kiitollista silmäystä. Hänessä oli yhtäkkiä murtunut tuo äskeinen ylpeys. Hän häpesi itseään, hän häpesi ajatellessaan tuota lasta, joka kärsi tietämättä miksi ja joka ei muuta vaatinut kuin leivän palasta. Ja hänellä, Aarnolla, oli äiti, joka uhrasi elämänsä ja voimansa pojalleen; joka teki työtä aamusta iltaan, jotta ainoa, rakastettu poika saisi huolellisen kasvatuksen, niin että tulevaisuutensa olisi turvattu. — Ja hän, Aarno, kysyi, minkätähden hänen piti olla ahkera ja hyvä — hän valitti kohtaloansa!... Kuin hän tunsii itsensä nöyrytyneeksi! Hän kiittämätön oli eikä opettaja. Mitä valittamista hänellä oli? Opettaja oli tehnyt velvollisuutensa, antoi uudestaan, kun ei osattu. Ja oliko se sitten niin hirveätä? Pianhan tuon historian läpi lukee, niin että sen osaa kannesta kanteen, varsinkin kun on jo monta kertaa kerrottu... Eikä koulunkäynti häntä enään voinut vaivata, kun kaikki jo oli loppunut. Ylioppilastentit nämä olivat — viimeiset ponnistukset vaan, sitten koittaisi kultaisen vapauden aika.

Sitäpaitsi, mitä hänellä oli suremista tietojensa ja kykynsä puolesta? Eikö hän ollut paraimpia oppilaita, toinen luokallaan? Kuka hänet voitti laskennossa ja problemien ratkaisussa? Oliko uusissa kielissä häntä etevämpää oppilasta koko koulussa?... Jos kohta ei ollut taipumusta historiaan, estikö se häntä osaamasta historiaa? Olihan opettaja antanut hänelle „yhdeksän“ joka todistuksessa. Kumma sattuma nyt vaan tänä tärkeänä aikana, ettei noita Persian kuninkaita muistanut... Pelko ehkä... tai hervottomuus, kun liiaksi oli lukenut... Sama se, ollaan iloisia, pian on valkoinen lakki päässä!

Ja keväinen tunne rinnassa Aarno asteli kotia, jossa äiti odotti.